

талната теза на Здравка Константинова за компенсаторната роля на печата, който се нагърбва с всички важни организиращи функции в условията на отсъствие на първите три национални власти. Сред изброените от Константинова надграждащи или свръхфункции на печата през Възраждането, в това число и на този в Цариград, се открояват функциите на пряко свързани с държавата власти, процедури и практики, които изданията изпълняват по отношение на българското общество - парламент (законодателна), страж (защитник, вероятно адекватен по функции на омбудсман), върховен съдия (съдебна власт), референдум (механизъм на пряк обществен контрол върху вземането на държавни решения) и др.

Ако печатът изпълнява вътрешнообщностни, компенсиращи липсата на национална държава, функции, то същевременно чрез своята публичност (достъпност, видимост) и представителност той изпълнява и „външни“ функции, без които трудно би могъл да се обозначава като „медиатор“, „медия“. Той е най-ефективният посредник между българската общност, от една страна, и държавата и външния свят, от друга. Печатът превежда и коригира, ако е необходимо, двупосочно сигналите между тези три агента, като освен това контролира обмена по веригата с цел поддържане на ефективна и толерантна, невраждебна комуникация. Оттук произтичат и сериозните отговорности на политическите журналисти и публицисти, както и сериозните последствия от тяхната работа².

Въпреки че са „чуждо тяло“ в системата на Империята, българите знаят колко важни са като етнически сегмент за съществуването ѝ и пълноценно експлоатират дивидентите от този си статут. Когато пише за уравнивяване на противоположности, Здр. Константинова вижда в практиката на пресата ни две антагонистични тенденции - на локализация (спрямо османската власт) и на делокализация (спрямо световния модернизационен поток). При такова разграничение става видим двойственият статут на българския народ, който очевидно е неотделимо свързан и с двете зони. Подобно състояние рефлектира и върху съдържанието и позициите на периодичните издания, в които, наред с тенденциите за самоорганизиране и отграничаване от репресивно-унификационните механизми на османската власт, за сметка на явните евростремителни амбиции, са налице и обратните жестове - на стремеж към интегриране в политическата и икономическата система, на добиване на равностойни и пълни права на граждани и поданици, на възпитаване на гражданска лоялност (лоялност, генетично програмирана за лесна преориентация на обекта си, така че при евентуално добиване на политическа самостоятелност адекватно да се пренасочи от Османската империя към собствената национална държава).